

парк відіграє значну роль у створенні та функціонування «зеленого каркасу» міста Полтави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вартість коригування проектної документації парку на Браїлках оцінили у 600 тис. грн. URL:<https://poltava.to/news/73062/>(дата звернення: 5.04.2024)ю
2. Кишенькові парки й розбудова Прирічкового: що таке «зелений каркас» міста і навіщо він Полтаві URL: <https://poltavawave.com.ua/p/kishenkovi-parki-i-rozbudova-pririchkovogo-shcho-take-zelenii-karkas-mista-i-navishcho-vin-poltavi-846369> дата звернення: 5.04.2024
3. Панцирева Г.В. Озеленення населених місць. Методичні вказівки для виконання практичних робіт та організації самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 206 «Садовопаркове господарство» освітнього ступеня «Бакалавр». – Вінниця: РВВ ВНАУ, 2018. – 113 с.

PAULOWNIA TOMENTOSA (THUNB.) STEUD. НА КРИВОРІЖЖІ

Шкута С. І., провідний інженер

Криворізький ботанічний сад НАН України

В останні роки все більшої популярності набуває культивування *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Steud., а перспективи її вирощування розглядаються в кількох аспектах: як цінної декоративної, біоенергетичної, кормової, медоносної, фармацевтичної, та ґрунтозахисної культури. У ландшафтному дизайні та озелененні міст півдня України використовується для створення алейних насаджень та як солітер. Ця рослина дуже швидко росте, має велике листя, дає багато тіні, очищує забруднене повітря, поглинаючи ксенобіотики, виділяє велику кількість кисню і дає гарні квіти навесні [2, 3]. В Україні рід *Paulownia* представлений одним видом *Paulownia tomentosa* (Thunb.)

Steud., який поширений здебільшого в культурі, та подекуди трапляється у здичавілому стані, переважно на півдні країни. Наукових публікацій щодо вирощування *P. tomentosa* у зоні Північного Степу України наразі обмаль, тому актуальними є дослідження адаптаційних можливостей рослини в урботехногенному середовищі Криворіжжя.

Об'єктом досліджень були екземпляри інтродукованого виду *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Steud., які зростають в дендрарії Криворізького ботанічного саду НАН України (КБС) та в насадженнях по вулиці Д. Маккейна біля будівлі Благодійного Фонду «SHELTER +». Обстеження проводили у 2023 році. Вимірювання морфометричних параметрів вегетативних органів здійснювали за допомогою мірної вилки. Статистичне оброблення отриманих показників здійснювали із застосуванням пакету Microsoft Excel.

Вид *P. tomentosa* представлений у КБС 13 екземплярами. Отримано саджанцями у 1988 – 1990 р.р. з Нікитського ботанічного саду – національного наукового центру (м. Ялта) та з Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ). Згідно зі звітними даними КБС у 2007 році середня висота 17–19 річних дерев сягала 7,50 м; діаметр – 14,5 см. На території дендрарію КБС різновікові особини *P. tomentosa* ростуть на незахищеній від північних вітрів відкритій території. На їх ріст і розвиток негативно впливають фактори степового континентального клімату. Деякі з дерев підмерзають у суворі зими і поновлюються за допомогою кореневої порослі. Ті екземпляри, що ростуть між спорудами теплиці та адміністративним корпусом, достатньо захищені від вітрів та сильних морозів.

Висота дерев *P. tomentosa* у КБС, які мають вік від 33 до 35 років, становить від 9,8 м до 12,50 м. Рослини віком від 10 до 15 років мають висоту від 3,40 м до 5,50 м; одно-дворічні та п'ятирічні екземпляри – від 0,30 м до 1,53 м. Діаметр стовбура дерев на висоті 1,3 м від поверхні землі становить відповідно від 17,40 см до 33,5 см (старіші дерева); від 8,70 см до 16,00 см (середні); від 1,00 см до 3,00 см (молоді). Приріст діаметра стовбура за 16 років у середньому становить 2,9–1,9 см при збільшенні висоти дерев на 2,3–5 м.

З десяти дерев *P. tomentosa*, що були висаджені в 2017 році біля будівлі Благодійного Фонду «SHELTER +» прижилися вісім. Вони мають різні морфометричні показники, що зумовлено наявністю захисних споруд – будівель та огорожі. Висота їх становить від 12,0 м до 1,5 м, діаметр стовбура відповідно від 20,0 см до 1,5 см а об'єм крони досягає від 186,6 м³ до 0,5 м³. Дерев, які були висаджені за парканом між тротуаром і дорогою на відкритому просторі, щорічно підмерзають і знову поновлюються в рості за допомогою кореневої порослі. Приріст висоти і діаметра стовбура у цих рослин дещо уповільнений. Так, за літературними даними у природному ареалі зростання *P. tomentosa* діаметр стовбура 2-річного дерева має окружність до 14 см; 3-4 річного – до 20–24 см; діаметр дорослого дерева (до 20 років) досягає 100 см. Тобто, за сприятливіших для культури умов, за 6–8 років вирощування її стовбури досягають діаметра до 35 см, а висота сягає до 20 м. [4]. Загалом, середній приріст пагонів *P. tomentosa* в умовах Волинської області становить 135,8 см. Висота 3-річних рослин знаходиться в межах від 4,1 м до 5,6 м. Діаметр стовбура рослин коливається від 8,0 см до 9,6 см [1].

Слабким місцем цієї культури на Криворіжжі є низька зимостійкість та морозостійкість. Як свідчать отримані данні кращий розвиток отримують рослини, що ростуть з південної сторони будівель, парканів тощо і захищені від впливу негативних кліматичних факторів. Висока декоративність квітучих дерев, їх екзотичний вигляд повністю компенсують додаткові зусилля щодо їх догляду.

На основі огляду літературних джерел, а також в результаті дослідження росту *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Steud. в Кривому Розі цей вид можна використовувати для висаджування на приватних земельних ділянках, у садах і парках індустріального міста, але за умови моніторингу і контролю, а також при належному догляді та дотриманні певних вимог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коцун Л.О., Коцун Б.Б. Інтродукція *Paulownia tomentosa* Steud. у Волинській області. Збереження рослин у зв'язку зі змінами клімату та

біологічними інвазіями: матеріали міжнародної наукової конференції (31 березня 2021 р.) – Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. С. 76 – 79.

2. Манушкіна Т.М., Коломієць Н.П. Перспективи вирощування павловнії у зоні Південного Степу України як енергетичної та декоративної культури. Актуальні проблеми землеробської галузі та шляхи їх вирішення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 09–11 грудня 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. С. 44–46.

3. Мацкевич О.В., Філіпова Л. М., Мацкевич В. В., Андрієвський В.В. Павловнія: науково-практичний посібник: Біла Церква: БНАУ, 2019. с. 32 . 4

4. Хіврич О., Гументик М.Я., Кателевський В.Н., Павловнія – цінне джерело деревини та біопалива. Пропозиція – головний журнал з питань агробізнесу, 2019. Режим доступу: <https://propozitsiya.com/pavlovniya-cennyu-istochnik-drevesiny-i-biotopliva>

РІЗНОМАНІТТЯ КВІТУЮЧИХ РОСЛИН КИЇВСЬКОГО ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО РЕГІОНУ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Шлапацька В.Г., викладач вищої категорії,

ВСП «Маслівський аграрний фаховий коледж ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського національного аграрного університету

Відомо, що погодні умови за останні роки стають надзвичайно контрастними, саме тому квітучі рослини адаптуються до таких умов[1]. Така адаптація проявляється у зміщенні строків цвітіння, адже квітування рослин являє собою надзвичайно важливий еволюційний механізм в продовженні роду[2].

Надзвичайно актуальним є вивчення рослинного різноманіття окремого еколого-географічного регіону. Відомо що фізіолого-біологічна особливість квітки чітко поєднана із погодними умовами конкретної пори року[3].

Саме за настанням пробудження природи даного регіону нами протягом 2020-2023 років і весною 2024 року велися спостереження за ростом та розвитком